

>> Municipi i platja de l'Escala, amb barques de vela llatina damunt la sorra. (Foto: DIPUTACIÓ DE GIRONA. INSPA, CENTRE DE LA IMATGE. VALENTÍ FARGNOLI.)

Una platja sense barques

Text > **PERE BOSCH**, historiador

Si ens atenim al material conservat a INSPA, Centre de la Imatge de la Diputació de Girona, el principal repositori de l'obra de Valentí Fargnoli, la població de l'Escala es va convertir en un dels escenaris preferits del fotògraf gironí. A través de la seva càmera va immortalitzar les ruïnes d'Empúries, en bona part a partir de l'encàrrec d'Adolf Mas, però també el port, el passeig de mar, les platges i el feinejar diari dels pescadors. La imatge que hem escollit no només té un valor documental notable, sinó que també ens revela una mirada deliberadament poètica. Ens trasllada, indefectiblement, una sensació d'harmonia, amb les barques de sardinals i de bou que s'arreglaren d'una punta a l'altra de la platja i s'emmirallen en les aigües plàcides del mar i, al seu torn, les veles i les xarxes tenyides d'escorça de pi que s'alcen com un teló en el qual els edificis del front marítim només semblen insinuar-se.

El fotògraf gironí va resumir, en una imatge, l'essència d'una població plenament abocada a la pesca. El contrast amb la que n'ha pogut copsar Manel Lladó és ben notable

i ens explica prou bé els canvis que s'han produït en el litoral gironí, no tant per la fesomia urbana com per l'activitat humana. A la primera imatge, l'espai és dominat per les tavernes i fàbriques d'anxoves com Can Callol, Cal Galán (avui dia, restaurant), Ca la Magdalena Sureda (actual fàbrica Anxoves de l'Escala), Can Solés (també fàbrica i degustació), Can Juhé (restaurant i venda d'anxoves) o Can Ratxelet. A l'esquerra sobresurt la Casa de la Punxa, acabada de construir (el 1919) quan el fotògraf gironí es degué desplaçar a l'Escala, amb la inconfusible torre angular de planta circular que emergeix en un extrem de la façana i, just al costat, l'Alfolí de la Sal, un espai que amb el pas dels segles ha passat de tenir un paper essencial en l'activitat pesquera i saladora a projectar-se com un centre cultural de primer nivell. Al centre de la imatge, amagada rere la casa pairal dels Maranges, treu el cap l'església de Sant Pere, de la qual només sobresurten els contraforts laterals, la teulada i el campanar.

Avui, els edificis més emblemàtics que va immortalitzar Fargnoli han estat recuperats, i les tavernes i les fà-

>> Foto: MANEL LLADÓ

briques de salaó han estat substituïdes pels restaurants i els bars. L'espai de la platja és, des de fa pocs anys, un reducte totalment conquerit pels vianants, encintat per una urbanització elegant, amb un enllosat que arriba al peu de les cases i bancs disposats en forma de graderia, talment com si se'ns convidés a deixar passar el temps contemplant l'anar i venir de les onades. Poques comparacions expressen tan bé els canvis que s'han produït en l'ús de les platges com la d'aquestes dues imatges, en què les barques de l'una, sobretot a partir de construcció del port de la Clota, han estat substituïdes per les tovallolles dels banyistes de l'altra, que s'hi amunteguen d'una forma molt menys ordenada.

La platja no sempre ha pogut mantenir aquesta placidesa. I, en aquests darrers cent anys, s'ha convertit en l'escenari d'alguns esdeveniments rellevants, en algun moment puntual carregat de tensió. Lurdes Boix, directora del Museu de l'Anxova i de la Sal i una font inesgotable d'històries vinculades a aquest espai, va recuperar la memòria dels pescadors que, poc després de la guerra, avituallaven solidàriament els presoners republicans de camí cap a les ruïnes d'Empúries. També recorda un altre episodi que, en aquest cas, va viure en primera persona. Es tracta de l'inici de la primera columna de la Marxa per

la Llibertat, el 4 de juliol de 1976. En un llibret escrit per alguns dels protagonistes, es recorda que «a dos quarts de sis de la tarda s'inicia la Marxa amb la concentració a la platja: la traca d'uns coets i l'arribada d'un vaixell, al mateix temps que apareixen pel passeig tres simpàtiques gallines de cartó, fetes per la gent del poble. Encapçalats per nombroses pancartes, caminem en direcció a la casa de la vila, sota la vigilància de la força pública». A la platja es va viure un primer moment de fricció entre els manifestants i els agents de la Guàrdia Civil, que posteriorment es reproduiria al davant de l'Ajuntament.

Deixant de banda aquest episodi de tensió, la platja que va immortalitzar Fagnoli ha perdut la remor de pescadors, però ha mantingut la seva placidesa i, per damunt de tot, ha conservat el paper cabdal que ha tingut en la vida quotidiana dels escalencs i les escalenques. Avui, és l'escenari preferent en el qual se celebren tota mena d'actes lúdics i festius, des de la popular cantada d'havaneres, la cavalcada dels Reis, la Festa de la Sal o la fira grecoromana del Triumvirat Mediterrani; però, per damunt de tot, és l'indret en el qual es mesura el batec diari del poble. Amb el teló irremplaçable del mar, la platja ha perdut les barques, però ha conservat el nom i el record del seu pas i, per damunt de tot, s'ha mantingut com una veritable plaça major.